

Результати і перспективи подальшого дослідження. Запропонована семіотико-нарративна інтерпретація контамінованих засобів когерентності АМЛК Філіпа Арда із залученням жанрово-мультимодальної моделі (*GeM model*) у межах функційної парадигми може стати в перспективі подальших текстолінгвістичних досліджень інших категорій сучасних текстів різножанрової типології у вимірах новітніх лінгвостилістичних, лінгвокогнітивних та дискурсних студій.

Література

- Бехта* І. А. Дискурс наратора в англomовній прозі / Іван Антонович Бехта. – Київ : Грамота, 2004. – 304 с.
- Ван Дейк* Т. А. Язык. Познание. Коммуникация : пер. с англ. / сост. В.В. Петрова ; под ред. В.И. Герасимова ; вступ. ст. Ю.Н. Караулова, В.В. Петрова. – Москва : Прогресс, 1989. – 312 с.
- Кубрякова* Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Елена Самойловна Кубрякова, Валерий Закиевич Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина. – Москва : Филол. ф-т МГУ, 1996. – 245 с.
- Лотман* Ю. М. Структура художественного текста / Юрий Михайлович Лотман // Об искусстве. – Санкт-Петербург : Искусство СПб, 1998. – 220 с.
- Минский* М. Фреймы для представления знаний / Марвин Минский. – Москва : Энергия, 1979. – 151 с.
- Петрова* В. В. Новое в зарубежной лингвистике / В. В. Петрова, В. И. Герасимова. – Москва : Прогресс, 1988. – 313 с.
- Селіванова* О. О. Лінгвістична енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2010. – 844 с.
- Штерн* І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики : енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики / І. Б. Штерн. – Київ : АртЕк, 1998. – 335 с.
- Croft* W. Cognitive Linguistics / William Croft, D. Alan Cruse. – Cambridge : Cambridge University Press, 2004. – 348 p.
- Evans* V. Cognitive Linguistics : an Introduction / Vyvyan Evans, Melanie Green. – North America : Lawrence Erlbaum ; UK : Edinburgh University Press, 2006. – 830 p.
- Frame conceptions and text understanding / ed. by Dieter *Metzing*. – Walter de Gruyter, 1980. – 167 p.
- Gavins* J. Cognitive Poetics in Practice / Joanna Gavins, Gerard Steen. – London ; New York : Routledge, 2003. – 188 p.
- Geert* V. Cognitive Poetics: Goals, Gains and Gaps / Brône Geert, Jeroen Vandaele. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2009. – Vol. 10. – 560 p. – (Series in Applications of Cognitive Linguistics).
- Gibbons* A. Multimodality, Cognition, and Experimental Literature / Alison Gibbons // Routledge Studies in Multimodality. – London ; New York : Routledge, 2012. – 274 p.
- Janda* L. Cognitive Linguistics – The Quantitative Turn: The Essential Reader / Laura Janda. – Walter de Gruyter, 2013. – 328 p. – (Mouton Reader Series).
- Lepore* E. What is Cognitive Science / ed. by Ernest Lepore, Zenon Pylyshyn. – Wiley, 1999. – 448 p.
- New Perspectives on Narrative and Multimodality / ed. by Ruth *Page*. – London ; New York : Routledge, 2010. – 229 p. – (Series in Routledge Studies in Multimodality; first edition).
- Petöfi* J.S. Language as a Written Medium: Text / János S. Petöfi ; ed. by N.E. Collinge / An Encyclopaedia of Language. – London : Routledge ; New York : Routledge, 1990. – P. 207-243.
- Richardson* B. Narrative Poetics and Postmodern Transgression: Theorizing the Collapse of Time, Voice, and Frame / Brian Richardson // Narrative. – Ohio : Ohio State University Press, 2000. – Vol. 8, No. 1. – P. 23-42.
- Semino* E. Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis / Elena Semino, Jonathan Culpeper. – Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins, 2002. – 349 p.
- Stockwell* P. Cognitive Poetics: An Introduction / Peter Stockwell. – London ; New York : Routledge, 2005. – 208 p.
- Talmy* L. Toward a Cognitive Semantics / Leonard Talmy. – Cambridge, MA : The MIT Press, 2000. – Vol. 1. – 559 p.
- Tsur* R. Toward a Theory of Cognitive Poetics / Reuven Tsur. – North-Holland, 1992. – Vol. 55. – 573 p. – (North-Holland Linguistic Series).

Список джерел ілюстрованого матеріалу

- Ardagh* Ph. Grubtown Tales. Book One. Stinking Rich and Just Plain Stinky or A Diamond As Big As His Head / Philip Ardagh ; illustrated by Jim Paillot. – London : Faber and Faber Ltd., 2009. – 150 p.
- Ardagh* Ph. High in the Clouds / Philip Ardagh, Paul Mc Cartney ; illustrated by Geoff Dunbar. – New York : Dutton Children's Books, 2005. – 100 p.

УДК: 811.112.2'42

КИРИЛЮК С. В.

(*Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського*)

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ПРОСТОРОВОГО ПАРАМЕТРУ В ТЕКСТІ НАРОДНОЇ КАЗКИ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК)

У статті на матеріалі німецьких народних казок досліджуються мовні засоби об'єктивації категорії простору. Зовнішні координати простору реалізуються в текстах німецьких народних казок префіксами, прислівниками, прийменниково-відмінковими конструкціями, різними контекстуальними маркерами. Надається характеристика вертикальному вияву простору, поряд із горизонтальним.

Ключові слова: наївна картина світу, міфологічне мислення, координати простору, горизонтальна / вертикальна площина, контактність / дистантність, статичність / динамічність.

Кирилюк С. В. Вербалізація просторового параметра в тексті народної сказки (на матеріалі німецьких народних сказок). В статті на матеріалі німецьких народних сказок досліджуються мовні засоби об'єктивізації простору. Координати зовнішнього простору представлені в текстах німецьких народних сказок приставками, нареччями, предложними конструкціями, різними контекстуальними маркерами. Предоставляється характеристика вертикального і горизонтального членення простору.

Ключевые слова: наивная картина мира, мифологическое мышление, координаты пространства, горизонтальная / вертикальная плоскость, контактность / дистанционность, статичность / динамичность.

Kyryliuk S. V. Verbalization of Space Parameter in the Texts of Folktales (on the Basis of German Fairy Tales). The article focuses on verbalization of space parameter in the texts of German folktales. The choice of the subject of the article is conditioned by the importance of the lexical units of spatial semantics in the German language and by their great sense load. Some general and specific features of linguistic picture of the world of German ethnos are outlined in this concept. By concrete examples the author shows the peculiarities of this category realization in the consciousness of native speakers of the German language and culture.

The objectification of space parameter of German folktales occurs with the help of different structural means and parts of speech. The concrete space perceptions have found their reflection in the German folktales. These perceptions are specified and structured with prefixes, adverbs and adverbial modifiers, prepositional-case constructions and various contextual markers. Systematized the linguistic level conveying the spatial characteristics of person and objects are revealed. Moving within the fantastic space is in three areas: road leads into the distance, up or down. Most movement occurs in a horizontal vector. The vertical vector of space, along with the horizontal, plays an important role in the perception of his person. Spatial characteristics of reality "up / down" determines one of the main oppositions, correlative with the basic elements of the universe.

The research is based on the cognitive approach, which views language structures in the unity of people's general knowledge of the world, and on the linguo-cultural approach the main task of which is the interpretation of the people's mentality and culture via language. Integration and synthesis of cognitive and linguo-cultural approaches lets in a thorough way reveal close relations between language, mentality and culture.

Key words: "naïve" picture of the world, mythological thinking, space coordinates, horizontal / vertical vector of space, sociability / distant, static / dynamic.

Дослідження категорії простору має багату філософську традицію. Але з часом це поняття привертає увагу інших наук, які вносять в його розуміння свої специфічні характеристики. Вираження просторових відношень знаходить відображення в дослідженнях з лінгвістики [Радзієвська 1997; Топорова 1994], літературознавства [Бахтин 1975; Єщенко 2008], етнографії [Цивьян 1999], філософії та релігії [Хайдеггер 1993; Stephenson 1993].

У більшості вказаних праць розглянуто різноманітні аспекти розуміння простору. Нашу дослідницьку увагу зосереджено на вербалізації просторового параметру в тексті німецької народної казки з метою виявлення особливостей сприйняття і концептуалізації сфери, яка пов'язана з відображенням уявлень німецького народу про об'єктивно існуючу реальність. **Актуальність** дослідження пояснюється можливістю розглянути особливості наївної картини світу, що знайшла своє відображення в німецьких народних казках, і проаналізувати механізми об'єктивізації дійсності людьми багато століть тому, що, в свою чергу, збагатить наші знання про вербальну реалізацію моделі світу в фольклорних текстах.

У німецьких народних казках знайшли відображення конкретні просторові уявлення, оскільки міфологічному розумінню простору, в якому перебуває людина, завжди протистоїть хаос, уособлюючи собою відсутність будь-якої організації. Простір, що базується на суб'єктивному сприйнятті людини, концептуалізується завдяки сукупності досвіду, отриманому людиною під час взаємодії з навколишнім середовищем. Ці уявлення структурують і конкретизують префікси, прислівники й обставини, применниково-відмінкові конструкції, різні контекстуальні маркери.

Слід зазначити, що лексико-семантична група дієслів руху є дериваційно продуктивною. Локальні префікси (*ab-, aus-, auf-, fort-, ein-, nach-, um-, weiter-, weg-, zu-, unter-*) поєднуючись із твірними основами дієслів руху, розгортають і конкретизують загальне значення безпрефіксальної основи (*fahren / abfahren; reisen / abreisen / fortreisen; reiten / fortreiten; gehen / herausgehen / fortgehen / weitergehen / weggehen; schleichern / nachschleichern; ziehen / weiterziehen / fortziehen*).

Дослідження текстів німецьких народних казок показало, що конструкції дієслова *gehen* без просторових маркерів трапляються в поодиноких випадках. Зберігаючи в цьому

разі загальне значення спрямованого руху в просторі, дієслово *gehen* об'єктивує тривалість, складність шляху, оскільки ходіння здійснюється для досягнення певної мети. В той же час, префікси *fort-* та *weiter-* посилюють значення дієслова *gehen* та окреслюють момент віддалення, акцентуючи увагу на подальшому русі в просторі:

„*Der Hahn ließ sich den Vorschlag gefallen, und sie gingen alle viere zusammen fort*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 183].

„*Er dankte dem Männlein, nahm den Spieß auf die Schultern und ging ohne Furcht weiter*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 190].

Префікси *fort-* та *weiter-*, як ілюструють приклади, позначають продовження руху, спрямованого від певного орієнтиру, в той час як прислівники *fort* і *weiter* можуть додатково приєднувати уточнення:

„*Hans ging fort, auf seine Heimat zu, und als er gegen das Schloß kam, kamen auch seine Brüder an mit Wagen voll Bändern. Sie fingen an, mit den Bändern zu messen*“ [Deutsche Volksmärchen 1946, с. 13].

„*Da gab der Meister zur Antwort: 'Das kannst du noch tun.' Wie er aber das dritte Mal hinter das Schloß kam, machte das Pferd einen Sprung über den Wassegraben und lief weiter, bis in die Nähe des feindlichen Schlosses*“ [Deutsche Volksmärchen 1946, с. 46].

„*Die arme Frau war weiter und weiter gegangen und mußte sich endlich auch noch von ihrem zweiten Knaben trennen, für den sie ein goldnes Weiflein erhielt*“ [Deutsches Märchenbuch 1847, с. 252].

Як бачимо з прикладів, використання певних орієнтирів установлює дистанцію між початком, самим рухом і кінцевим пунктом. Причому точкою відліку у вимірі відстані є сам суб'єкт. Неперервність руху позначено в тексті казки словосполученням *immer fort und fort*:

„*Sobald er nur konnte, verließ er seine Werkstatt, wanderte seinen Weg über Brücke und Steg, bald da, bald dort, immer fort und fort*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 749].

Значення напрямку і місця переміщення у просторі може уточнюватися, якщо з дієсловами руху поєднуються прислівники місця та напрямку:

„*Der Wolf aber ging geradeswegs nach dem Haus der Großmutter, und klopfte an die Türe*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 177].

„*Da nahm er das Ungetüm auf die Schulter, ging heimwärts und wollte es dem Könige bringen*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 190].

Як видно з прикладів, сегменти напрямку руху *geradeswegs*, *heimwärts* зменшують значення абстрактності простору за рахунок його конкретизації: *nach dem Haus der Großmutter, heim*.

Переміщення в рамках казкового простору відбувається в трьох напрямках: дорога веде в далечінь (*in die Ferne*), вгору (*in die Oberwelt*) або вниз (*in die Unterwelt*). Найчастіше рух відбувається в горизонтальній площині. Цей факт, на наш погляд, можна пояснити тим, що переміщення в горизонтальній площині для людини, тварини, транспортних засобів є найбільш природним. Саме це і зумовлює наявність в мові значної кількості засобів його вербалізації. Зовнішні координати простору реалізуються в текстах німецьких народних казок вербально просторовими прийменниками, які конкретизують направленість переміщення:

„*Als sie an den Kreuzweg kamen, schlugen sie den Hans wieder und nahmen ihm das Geld wieder ab. Der Hans machte sich noch einmal auf den Weg zum Schloß*“ [Deutsche Volksmärchen 1946, с. 13].

„*Wenn nun etwas zu tun war, so musste es der älteste allzeit ausrichten: hieß der Vater noch spät oder gar in der Nacht etwas holen, und der Weg ging dabei über den Kirchhof oder sonst einen schaurigen Ort, so antwortete er wohl – ach nein, Vater, ich gehe nicht dahin, es gruselt mir – denn er fürchtete sich*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 51].

Вертикальний вияв простору, поряд із горизонтальним, також відіграє важливу роль у сприйнятті його людиною. Просторові характеристики навколишньої дійсності вгору / вниз визначає одне з основних протиставлень, співвідносних з основними елементами всесвіту [Гуревич 1984; Конобеева 2006; Wunderlich 1985]. Простір у свідомості архаїчної людини сприймався як «узагальнене уявлення про цілісне утворення між небом та землею» [Кубрякова 1997, с. 26], де верх – це небо, а низ – земля [Бахтин 1990, с. 24]. Характеристика вертикального простору є менш розгорнутою, ніж у горизонтальній площині, де в більшому ступені віддзеркалюється світоглядна модель існуючого порядку. Наприклад:

„*Da kam der Engel sogleich vom Himmel auf die Erde*“ [Deutsche Volksmärchen aus Schwaben 1852, с. 137].

„*Meister Pfriem träumte in einer Nacht, er wäre gestorben und befände sich auf dem Weg nach dem Himmel. Als er anlangte, klopfte er heftig an die Pforte*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 728].

„*Der Holzhacker gehorchte, holte sein Kind und übergab es der Jungfrau Maria, die nahm es mit sich hinauf in den Himmel*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 46].

Наведені приклади свідчать, що для вербалізації просторового параметру «вертикаль» у текстах німецьких народних казок наявні префікси, що зображують рух вгору (*auf-*, *herauf-*, *hinauf-*), або вниз (*ab-*, *herab-*, *hinab-*, *unter-*, *herunter-*, *hinunter-*). Переміщення персонажа відбувається за вертикальною проекцією вгору / вниз. Наприклад:

„*Nun dachte der Hans: ‚Wenn ich auf einen Baum kletterte, so kann ich die ganze Gegend sehen. Vielleicht ist ein Haus hier herum.‘ Er kletterte auf einen Baum und schaute*“ [Deutsche Volksmärchen 1946, с. 51].

„*Dann kam eine Kluft, da brach der Erdboden unter ihm herunter, und es fiel in den Abgrund*“ [Deutsche Volksmärchen 1946, с. 83].

Проникнення вниз у підземний світ, де персонаж долає перешкоди і повертається назад, відбувається через щілину, криницю:

„*Als er über das Wasser hinüber war, so fand er den Eingang zur Holle. Es war schwarz und rußig darin,...*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 194].

„*Da ging das Mädchen zu den Brunnen zurück und wusste nicht, was es anfangen sollte: und in seiner Herzensagst sprang es in den Brunnen hinein, um die Spule zu holen*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 169].

„*Sie sagten ihm aber: ‚ei, so zerschlag ihn doch am Brunnen, da wird er schon heruntergehen!‘ Das that er denn auch*“ [Deutsche Volksmärchen aus Schwaben 1852, с. 185].

У межах наведених прикладів дієслова з префіксом *herunter* є лексичним засобом відображення системи просторових відношень, які на словотвірному рівні модифікують значення дієслів і відтворюють ідею спрямованого руху чи дії. Рух угору або вниз конкретизують не лише префікси, але й прислівники та обставини, різні контекстуальні уточнення, наприклад:

„*Als er fort war, ging sie in dem Haus herum von unten bis oben und besah alles, die Stuben glänzten von Silber und Gold, und sie meinte, sie hätte nie so große Pracht gesehen*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 258].

„*Da führte er ihn überall herum, auf und ab, und ließ ihn alle die Reichtümer und prächtigen Kammern sehen*“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 66].

Як свідчать приклади, у німецькій народній казці наявна ознака замкнутості, пов'язана з відображенням у ній міфологічного мислення. У замкнутому просторі народної казки існує жорстка прив'язка до визначеного місця, простір сприймається як коло, у середині якого знаходиться сама діюча особа:

„*Ich möchte noch dreimal mit meinem Pferd um das Schloss herum reiten, ehe ich sterben muss*“ [Deutsche Volksmärchen 1946, с. 45].

„Als er zwölf Jahre alt war, wurde ihm das einsame Leben auf dem Felde zu langweilig und er sprach: 'Ich gehe betteln, da verdiene ich auch mein Brod und komme zugleich in der Welt herum' [Deutsche Hausmärchen 1851, с. 184].

Мовним засобом об'єктивації циклічного або колового руху є поєднання дієслів з префіксом *um...herum-* та *herum-*, які одночасно передають два значення: напрям позначається за допомогою префікса, а на спосіб переміщення вказує основа дієслова. Отже, коло в космогонічній системі німецького етносу сприймається як один з найбільш важливих компонентів всесвіту.

У тексті німецької народної казки просторові відношення включено до сфери мовця, який наголошує у такий спосіб на своїй позиції, своєму місцезнаходженні. Зокрема, позиція мовця мотивується компонентами складних префіксів *hin* та *her*, що віддзеркалюють направлення руху у просторі по відношенню до нього. Використання таких елементів у мові німецької народної казки фіксує місцеположення мовця, його бачення руху, перспективу сприйняття мовцем суб'єкта, що рухається:

„Das Schneiderlein ging beherzt auf ihn zu, redete ihn an und sprach 'guten Tag, Kamerad, gelt, du sitzt da und besiehst dir die weiltläufige Welt? ich bin eben auf dem Wege dahin und will mich versuchen. Hast du Lust mitzugehen?'“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 144].

Отже, за допомогою корелятивного компонента *hin* рух позначається в сторону від мовця: *in den Wald hinein* (в ліс), *auf dem Wege dahin* (на шляху). Крім того, новим, невідомим виявляється пункт переміщення, оскільки початок руху збігається з позицією мовця, отже, йому вже відомий. Корелятивний компонент *her* навпаки увиразнює переміщення в сторону мовця; тут невідоме та нове окреслює пункт початку руху, кінцева точка збігається з позицією мовця, тобто вона відома:

„Als er auf der anderen Seite des Waldes **herauskam**, stand da am Eingang ein Haus, wo die Leute sich mit Tanz und Wein lustig machten“ [Kinder- und Hausmärchen 1995, с. 190].

У результаті дослідження фактичного матеріалу було встановлено, що з групою просторових прийменників пов'язані такі ознаки, як контактність / дистантність і статичність / динамічність. Розташування предмета у просторі визначають контактні прийменникові конструкції, тоді як динамічну локалізацію характеризують просторові відмінки. Вони вказують на пересування об'єкта у просторі (вниз/вгору, вперед/назад, навколо) і поєднуються з дієсловами руху (*in den Brunnen hinein springen, auf den Berg klettern, über den Kirchhof gehen, auf seine Heimat gehen, um das Schloss herum reiten*).

Перспективи наукової розвідки вбачаємо у подальшому дослідженні мовного відбиття фундаментального зв'язку простору із часом, оскільки вони є взаємозумовленими.

Література

- Бахтин М. М. Формы времени и хронотопа в романе : очерки по исторической поэтике / М. М. Бахтин // Вопросы литературы и эстетики. – М. : Худож. лит., 1975. – С. 234-407.
- Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и ренессанса / М. М. Бахтин. – М. : Худож. лит-ра, 1990. – 543 с.
- Гуревич А. Я. Категории средневековой культуры / А. Я. Гуревич. – М. : Искусство, 1984. – 350 с.
- Єщенко Н. Категорія простору в ранній поезії Тараса Шевченка / Н. Єщенко // Шевченкознавчі студії. – 2008. – Вип. 11. – С. 210-218.
- Конобеева А. О. Глаголы движения с локальными префиксами в категоризации пространственных отношений в современном немецком языке : дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки»/ А. О. Конобеева. – Тамбов, 2006 – 19 с.
- Кубрякова Е. С. Язык пространства и пространство языка (к постановке проблемы) / Е. С. Кубрякова // Изв. АН. Сер. лит. и Рз. – 1997. – Т. 56. – № 3. – С. 22-31.
- Радзівєвська Т. В. Концепт ШЛЯХУ в українській мові : поєднання ідей простору і руху / Т. В. Радзівєвська // Мовознавство, 1997. – № 4 – 5. – С. 17-26.
- Топорова Т. В. Семантическая структура древнегерманской модели мира. Монография / Т. В. Топорова. – М. : Радикс, 1994. – 192 с.
- Хайдеггер М. Проселок / Мартин Хайдеггер // Работы и размышления разных лет. – М., Гнозис, 1993. – С. 239-241.
- Цивьян Т. В. Движение и путь в балканской модели мира. Исследования по структуре текста / Т. В. Цивьян. – М.: «Индрик», 1999. – 376 с.
- Deutsche Hausmärchen / [Gesammelt von J. W. Wolf]. – Göttingen : Dieterich'sche Buchhandlung, 1851. – 439 S.

- Deutsche Volksmärchen* / [Gesammelt und herausgegeben von A. Merkelbach]. – Kassel : Bärenreiter-Verlag. 1946. – 103 S.
- Deutsche Volksmärchen aus Schwaben* / [Gesammelt von E. Meier]. – Stuttgart : C. P. Scheitlin's Verlagshandlung, 1852. – 322 S.
- Deutsches Märchenbuch* / [Herausgegeben von L. Bechstein]. – Leipzig : Verlag von Georg Wigand, 1847. – 301 S.
- Kinder- und Hausmärchen* / [Gesammelt durch die Brüder Grimm]. – Düsseldorf und Zürich : Artemis & Winkler Verlag, 1995. – 845 S.
- Stephenson G. Das Bild des Weges in der Religionsgeschichte / G. Stephenson // *Zeitschrift für Religions- und Geistesgeschichte*, 1993. – S. 289-308.
- Wunderlich D. Raum, Zeit und das Lexikon / D. Wunderlich // *Sprache und Raum. Psychologische und linguistische Aspekte der Aneignung und Verarbeitung von Räumlichkeit. Ein Arbeitsbuch für Lehren und Forschung* / [Harro Schweizer (Hrsg)]. – Stuttgart : Metzler, 1985 – S. 66-89.

УДК: 811. 111'373:004

КІЗИЛЬ М. А.

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

СОЦІОФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЛЕКСИКИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНОСФЕРИ

Статтю присвячено дослідженню соціофункціональних характеристик англійськомовної інноваційної лексики сфери комп'ютерних технологій. Подібні характеристики визначаються шляхом з'ясування конкретних екстралінгвальних факторів, що зумовлюють появу, функціонування та розповсюдження інноваційних засобів, які використовуються для номінації понять і реалій комп'ютерної техносфери в англійській мові. Аналіз соціофункціональних характеристик інноваційної комп'ютерної лексики англійської мови здійснюється з огляду на контексти її реального використання.

Ключові слова: соціофункціональні характеристики, інноваційна лексика, англійська мова, комп'ютерна техносфера.

Кизиль М. А. Социофункциональные характеристики англоязычной инновационной лексики компьютерной техносферы.

Статья посвящена исследованию социофункциональных характеристик англоязычной инновационной лексики сферы компьютерных технологий. Подобные характеристики определяются путем выяснения конкретных экстралингвальных факторов, которые обуславливают появление, функционирование и распространение инновационных средств, используемых для номинации понятий и реалий компьютерной техносферы в английском языке. Анализ социофункциональных характеристик инновационной компьютерной лексики английского языка осуществляется с учетом контекстов ее реального использования.

Ключевые слова: социофункциональных характеристики, инновационная лексика, английский язык, компьютерная техносфера.

Kizil M. A. Sociofunctional Characteristics of the English Language Innovative Lexicon of the Computer Technosphere. The article is devoted to the investigation of sociofunctional characteristics of the English language innovative lexicon of the computer science sphere. Such characteristics are determined by means of clarifying of the particular extralingual factors that stipulate the emergence, functioning and spreading of innovative means, used for nomination of the notions and realities of the computer technosphere in the English language. The development of the computer technosphere itself, social changes that take place in the English speaking communities due to this development, its role in people's life, the priority of coding of notions and phenomena of the computer-mediated reality by means of the English language are considered to be those extralingual factors that predetermine the development of the English language innovative lexicon of the abovementioned sphere. Its innovative lexical units become means of nomination of different types and models of computers, software and computer programmes, mistakes, spams, viruses, antiviruses, names of specialists, worked in the sphere of computer technologies, their kinds of professional activity, deeds and actions. Innovative units are used for nomination of special places where computer equipment is produced.

The vast bulk of new words and word-combinations appeared in the English language due to the development and evolution of the Internet sphere. The notion of the Internet sphere itself is very capacious and multifaceted. Constant changes that take place in the Internet sphere give rise to numerous innovative means. English language lexical innovations become means of nomination of different web-portals, web-sites, web-pages, web-advertisements, their characteristics and peculiarities of design. Some technical terms acquire new meanings due to the development of the Internet sphere. Many innovative lexical units from the Internet sphere become multifunctional and used in other social and communicative spheres as well. The sociofunctional characteristics of these units are determined with regard to the contexts of their real usage.

Key words: sociofunctional characteristics, innovative lexicon, the English language, computer technosphere.

Наприкінці ХХ – початку ХХІ століть сфера комп'ютерних технологій стає одним із головних джерел поповнення англійської мови інноваційними одиницями. У цій сфері постійно відбуваються зміни: вдосконалюються та створюються нові комп'ютери, комп'ютерне та комунікаційне обладнання, з'являється нове програмне забезпечення, його модифікації тощо. У зв'язку з цим з'являється велика кількість нових понять, які потребують мовного позначення.

Англійськомовні інноваційні одиниці комп'ютерної техносфери є об'єктом зацікавлення багатьох вітчизняних [Зацний 2001; Лазебна 2013; Махачашвілі 2013; Чирвоний 2010] і зарубіжних лінгвістів [Карамызова 2003; Сытникова 2011]. Проте соціофункціональні